

اقتراح: جایگاه زن در تمدن اسلامی

افکار عمومی جهانیان و تمدنهای عظیمی که علی‌رغم پیشرفت تکنولوژی و صنعت، در عطش درک ماهیت انسانی و وظایف خود می‌سوزند، با زبان حال، چشم انتظار و دست تمنا به سوی بارش ابرهای پیام آور آسمان معارف اسلامی دارند.

باید مرزهای مشترک و نقطه‌های عزیمت، برای آغاز و انجام گفت و گو با سایر ملل شناسایی شود و کلیدهای مفاهمه و راه‌های ارائه فرهنگ غنی اسلام جستجو گردد. برای این مقصود باید به عناصر بسیار مهم فرهنگ و دین و موارث فرهنگی که در ساختار تمدن‌ها نقش عمده‌ای دارند، توجه نموده و سعی کنیم اعتدال نگاه اسلام به قضایایی مربوط به زنان را با تطبیق و مقایسه‌ای علمی و دقیق تبیین نماییم. شناخت محتوای نظریات اسلام و شیوه‌های ارائه آن، به شکلی متناسب با ساختار احساس و اندیشه تمدن‌ها، موجب توفیقاتی چشمگیر در این امر خواهد شد.

نکته مهمی که بیش از هرچیز باید در این خصوص مورد توجه قرار گیرد، در نظر گرفتن حساسیت‌های مثبت و پیش‌فرض‌های منفی طرفین مقابل گفت و گو و جستجوی یک زبان مشترک برای برقراری ارتباط فکری و احساسی برای تبادل نظرات است.

به عنوان گام اول، با پرس و جویی به بازتاب اندیشه‌های برخی از صاحب‌نظران از ملل مختلف و ناظران عینی ملیتها می‌پردازیم.

خانم دکتر زهرا خزاعی، دکترای فلسفه تطبیقی، عضو هیئت علمی دانشگاه و استاد حوزه علمیه!
□لطفاً بفرمائید در مقایسه تطبیقی مکاتب مختلف، برای آغاز گفتگوی تمدن‌ها چه نکاتی در خور توجه و ملاحظه است؟

اقتراح حاضر حاصل گفتگویی با:

خانمها:

آسیه آچو از مکزیک

دکتر زهرا خزاعی و فرشته ندری از ایران

خدیجه آوجی از ترکیه

لیلی ربیعی فر از بحرین

فاطمه صفری از کشمیر

آقایان:

دکتر اسماعیل منصوری لاریجانی از ایران

دکتر مرتضی علی از فرانسه

دکتر شهرام پازوکی از ایران

■ یکی از نکات مهم، این است که بتوانیم زبان واحدی را برای ارائه آراء اتخاذ کنیم، زیرا صرف استعمال دایره‌ی واژگان یکسان، سبب به وجود آمدن یک زبان واحد نمی‌شود بلکه گاهی با وجود استعمال کلام واحد، مراد متکلمین متفاوت است. و وضع لغوی الفاظ، نمی‌تواند تمامیت معنا و مقصود متکلم را منعکس کند و تا زمانی که معنا و مقصود متحد نباشد، تفاهمی ایجاد نخواهد گشت. لذا به نظر می‌رسد که تحلیل اصطلاحات مستعمل در اراده‌ی معنایی واحد، ابتدائی‌ترین و مهمترین وظیفه در این

● جمهوری اسلامی ایران یک وظیفه‌ی بزرگ و تعهد عظیم نسبت به افکار عمومی جهان دارد و نباید لحظه‌ای از تلاش در راستای تبلیغ دین مبین اسلام، از طریق ترجمه‌ی کتاب و ایجاد نمایشگاه‌های کتاب، تولید فیلم‌های مختلف و... بازایستد و نباید نقش مهم خود را در ارائه تصویر سالمی از زن در اسلام فراموش کند.

زمینه است، که بعد از آن می‌توان در مورد محدوده و موارد صدق آن مفاهیم به تبادل نظر پرداخت. چه بسا با تفهیم معانی، بسیاری از اختلافات لفظی نیز حل شده و اختلافی باقی نمی‌ماند، در غیر این صورت، هر کلامی را تنها می‌توان در مجموعه‌ی همان تمدن (محل ظهور و پرورش آن زبان) معنا کرد.

وین‌کنشتاین در باب زبان دین در مبحث بازیهای زبانی، سخنی مشابه این دارد: «از آنجا که

واحد کرد و گرنه تفاهمی برقرار نخواهد شد. اما در مورد مسایل خاص زنان، شاید مشکل معنایی مطرح نباشد. بلکه باید با احتراز از سقوط در مهلکه‌ی حذف ارزشها و محو اصالتها در جستجوی زبانی واحد بود تا بتوانیم در قالب واژگانی سالم و به دور از هرگونه ابهام، تصویر جایگاه انسانی زن را از دیدگاه اسلام، در آینده‌ی فهم سایر تمدنها منعکس کنیم.

و برای شروع کار اقدام به تأسیس یک مرکز فرهنگی اسلامی نماییم نه یک مسجد، چون غرب از مسجد فقط عبادات را می‌شناسد در حالی برای مسلمان یک مسجد فقط جای عبادات فردی نیست. برای شروع گفتگوی تمدنها در مسائل زنان، برای مخاطبین باید از مباحث دارای تجاذبی استفاده کرد که با علم، منطق و عقل تبیین شود. و اگر بتوان آن دسته از احکام و قوانین دین اسلام درباره‌ی زنان، را که می‌توان به سبک خاصی نهادینه نموده و فلسفه‌ی وجودی آنها را تبیین کرد، انتخاب کرده و به شیوه‌ای معقول و نظام‌مند، با توجیهاتی عقلی و منطقی به جهانیان ارائه دهیم و تصویر بسیار مثبتی از قوانین اسلام درباره‌ی زن را به جهان غرب ارائه کنیم. این بهترین و روش برای ارائه تصویر مثبت از قوانین اسلام درباره‌ی زن به جهان غرب خواهند بود.

تبیین فلسفه‌ی وجودی پدیده‌های مختلف از جمله فلسفه‌ی وجودی زن و مرد و تأثیر وجود هر یک در نظام هستی و تبیین محدوددهی روابط و تعیین وظایف هر کدام در امور اجتماعی، زندگی شخصی و زناشویی، زمینه‌ی ایجاد اتفاق نظر در باب شناخت حقوق طرفین و احترام به حقوق زنان است.

□ آقای دکتر مرتضی علی، عضو هیئت علمی دانشگاه و محقق در مؤسسه‌های ژئوفیزیک و مراکز دانشگاهی فرانسه و الجزایر، در پاسخ سؤال فوق چنین می‌فرمایند:

■ علی رغم نظرات ناب اسلام درباره‌ی جایگاه انسانی زن و ارائه تصویر جمیل و مجلل و مکرم از

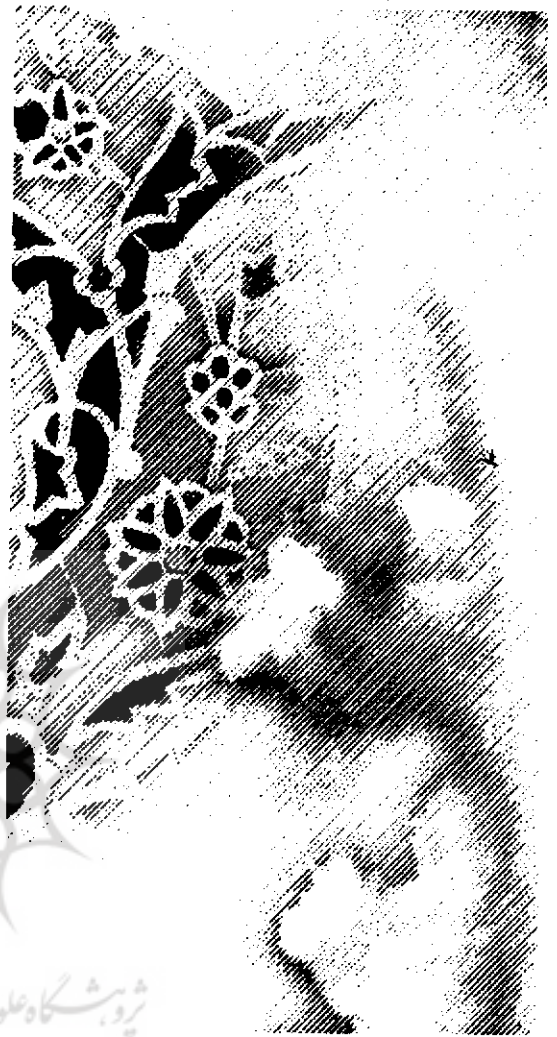
● یکی از بیانات امام راحل در وصیت‌نامه‌ی الهی سیاسی ایشان برای ما به عنوان یک مسلمان برای تبلیغ اسلام بسیار کارساز و رهگشا بود. ایشان در بیانات خود فرموده بودند: در صدی از احکام اسلام مربوط به بعد عبادی و درصد عظیمی از احکام و قوانین اسلام مربوط به امور سیاسی و اقتصادی و غیره می‌باشد. ما این رهنمود را نقطه‌ی آغاز در گفت و گو قرار دادیم می‌دانستیم که فرهنگ غرب از عبادات فردی و عزلت و ... فرار می‌کند و حتی تبلیغات سوئی در این خصوص انجام می‌دهد تا بگوید اسلام دینی است که شبانه‌روز متدینین خود را به انجام اعمال فردی و نماز و روزه و وادار می‌کند و به مسایل اجتماعی و علمی و ارتباطات و ... توجهی ندارد.

انسان دارای گونه‌های مختلف حیات است و هر نحوه‌ی حیاتی، زبان خاص خود را دارد، بدین معنی که کلمات، مفاهیم خاص خود را در ذهن ایجاد می‌کند. بنابراین تا زمانی که مادر آن حیات خاص شرکت نکنیم مراد متکلم را نمی‌فهمیم. به عبارتی، معنی، همیشه در کاربردهای خاص، معین می‌گردد و برای فهم معنای یک زبان باید استعمالات آن زبان را ببینیم و تنها این تصوراتند که نحوه‌ی تعامل شخص و دنیای خارج او را ممکن می‌سازند. سوای پیامدهای کلام و بین‌کشتاین، و با توجه به اصل نسبی‌گرایی، به علت عدم وجود معیاری واحد و ثابت برای کشف حقیقت و واقعیت، در خارج از نحوه‌های حیات، این امر مسلم می‌گردد که برای تبادل اندیشه‌ها، نخست باید زبان ارائه مطالب را

است که ما بتوانیم عملاً نشان دهیم که زن در اسلام و جمهوری اسلامی چهره‌ی تابناک و موفق داشته است. تصویب اصل ۱۹ و ۲۰ و ۲۱ قانون اساسی و اعطاء حق رأی به زنان و مشارکت دادن آنها در همه‌ی صحنه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نمونه‌ی عملی احقاق و احیاء شخصیت زن در اسلام است. اما در فرانسه و به طور کلی در اروپا اگر هم قوانینی جهت دفاع و حمایت از زنان در عرصه‌های مختلف زندگی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ... وضع شده است و قوانینی نیز در جهت حمایت از مادران در دوران بارداری، حضانت و حمایت از کودکان و ایجاد شغل و ... به تصویب رسیده است، ولی از آنجا که این قوانین دارای نکاتی هستند که خلاف مفاهیم فطری است عملاً آثار نامطلوبی را به جای گذاشته است. لکن قوانین اسلام در عین توجه به کرامت و شرافت زن و با عنایت به لطافت و جود وی و سرشت و فطرت او، قوانین را مطابق با تکوین تشریح نموده است. ما باید ثمرات این نکته را در عمل به جوامع دیگر نشان دهیم. تا بابتی برای آغاز گفت و گودر این زمینه باز کنیم.

□ خانم فرشته ندری، عضو هیئت علمی دانشگاه پیرامون سؤال فوق چنین گفت:

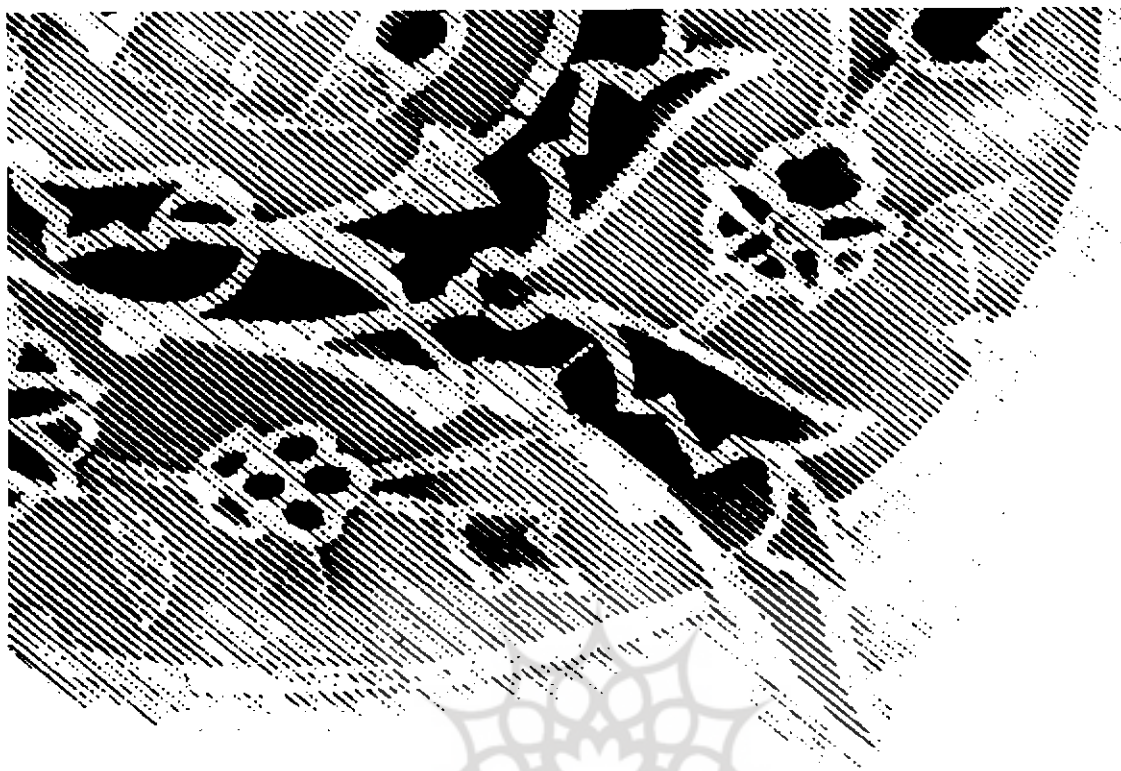
■ نقطه‌ی آغاز برای ورود در گفت و گوی تمدنها، تکیه بر حقایق عرفانی و معنوی زن در باطن شریعت است. ما برای تبلیغ اسلام، پیش از آنکه به ابلاغ ظواهر شرع درباره‌ی حقوق و وظایف او بپردازیم، باید به ارائه بعضی از تجاذب‌ها و زیبایی‌های شگفت انگیز اسلام، درباره‌ی جایگاه انسانی زن بپردازیم. انسان با وسعت ابعاد وجودیش گاهی در پیکر جسمانی مرد و گاه زن ظاهر می‌شود. آنجا که بحث از روح انسانی است، آفرینش زن و مرد از یک نفس واحده می‌باشد. آنجا که روح انسانی با عشق و عاطفه و هنر و انعطاف و سازش ارتباط دارد از قالب جسمانی زنانه، بهره می‌جوید و برای تحقق صلاحیت و شجاعت و جسارت و تهور از قالب جسمانی مردانه استفاده

زن در اسلام، عملکرد بعضی از کشورهای اسلامی سوء برداشت‌های فراوانی درباره‌ی اسلام برای کشورهای غیراسلامی بوجود آورده است. بسیاری از کشورهای اسلامی در طول قرون گذشته - پس از دولت خلفاء و عصر عباسی - به جهت بی‌لیاقتی حکام اسلامی، از حقیقت والای تمدن و مکتب خود بی‌خبر مانده‌اند.

پیروزی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان فاتح طرح صدور اسلام و انقلاب، پدیده‌ی عظیمی در جهان اسلام است که باید برای ارائه چهره‌ی زیبای زن در اسلام به سایر ملل و اقوام، پیشتاز و پیشرو گردد.

برای شروع در گفت و گوی تمدن‌ها در محور مسایل زنان، یکی از امور بسیار قابل توجه این

کسانی که در زمینه‌های فرهنگی و فکری فعالیت می‌کنند به خوبی می‌دانند که تغییر باورها کار بسیار مشکلی است، به خصوص باورهایی که ریشه در فرهنگ کهن دارند. به همین جهت باید در برخورد یا تمدن‌ها به میراث فرهنگی آنها نیز توجه کنیم و برای نشان دادن تصویر زن در اسلام، همان شیوه قرآن را پیش بگیریم از جمله توجه به نزول تدریجی قرآن که احکام الهی به تدریج جایگزین احکام جاهلی گردید.

قرآن برای احقاق حقوق زن ابتدا به طرح حقوق اولیه‌ی انسانها پرداخته است و چون دخترکشی و زنده به گور کردن دختران، فرهنگ رایج عصر ظهور قرآن بوده است، قرآن ابتدا حکم منع قتل فرزندان را به جهت ترس از گرسنگی صادر می‌کند و اندک اندک در گام‌های بعدی، در خصوص قتل دختران می‌فرماید: «وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ» این ظرافت بیان قرآن و توجه به گذرهای روانشناختی در منطق آن امری بسیار مهم است، که باید در انتخاب نقطه‌ی شروع در گفت و گو با تمدن‌ها به آن عنایت داشته باشیم.

● اگرچه پس از انقلاب، توسط مسلمانانهای ایرانی کتابهای زیادی به زبانهای خارجی ترجمه شد ولی کافی نبود، باید یک نهضت ترجمه‌ی قوی و یک محور تبلیغی بسیار نیرومند برای تبلیغ اسلام مهیا شود.

می‌کند و به تعبیر عرفانی، زن مظهر جمال و مرد مظهر جلال است. و صفات جلال و جمال الهی آن طور با هم آمیخته‌اند، که جداسازی آنها از هم قابل تفکیک نیست، ولی در عین حال بعضی از مظاهر مظهریتشان نسبت به جلال بیشتر از جمال است و در بعضی از مظاهر امر به عکس است.

قرآن نیز از آنجا که خطابش به همه جوامع و ملل است، برای تبلیغ پیام خود، از شیوه‌هایی خاص استفاده کرده، و در انتخاب نقطه‌ی شروع بیان احکام، به بعضی از حساسیت‌ها و زمینه‌های موجود توجه نموده است.

آقای دکتر اسماعیل منصوری لاریجانی،
عضو محترم هیئت علمی دانشگاه.

□ با توجه به شناخت و تخصص شما در زمینه‌ی روابط و حقوق بین‌الملل، عرفان و مبانی عرفانی را به عنوان نقطه‌ی آغاز برای ورود به مبحث گفت و گوی تمدنها در راستای محور جایگاه و شخصیت حقوقی زن در اسلام را چگونه می‌بینید.

■ مهمترین مطلب در گفت و گوی تمدنها استواری وظایف حقوقی و جزئیات احکام و قوانین بر یک سری از اصول اساسی و مبانی اصلی است، چنانچه اگر دو یا چند تمدن در اصول و پیش فرض‌ها و مبادی تفکری خود دارای اختلافات شدید و تضادها و تناقض‌هایی آشکار باشند، قبل از حل این اختلافات اساسی، نمی‌توان در فروع آن، به توافق‌های قابل توجهی دست یافت و مرزهای مشترک و استواری را به عنوان تکیه گاه ورود به گفت و گوها تصور و ترسیم نمود. بنابراین رعایت تقدم و ترتب در ورود به موضوعات مورد گفت و گو و رعایت نظم منطقی در پرداختن به مباحث، شرط مهمی است که باید به آن توجه کرد. به تعبیری با وجود اختلاف عمده در مبانی جهان بینی بعضی از تمدنها، نقطه‌ی آغاز در گفتگوها را نمی‌توان بر فروع ایدئولوژی‌ها نهاد.

دکتر شهرام پازوکی عضو هیئت علمی دانشگاه، معتقد است نقطه‌ی آغاز در مسایل مربوط به زنان را نباید ابواب فقهی و حقوقی قرار داد. ولی «عرفان» بهترین باب برای ورود به صحنه گفتگوهاست. تجاذب‌های موجود در عرفان اسلامی و تصویر سیمای زنان عارفه، می‌تواند نقطه‌ی شروع خوبی برای تبیین تصویر چهره‌ی زن مسلمان و ارائه الگوی شخصیت زن در دیدگاه اسلام باشد.

از آنجا که نقطه‌ی شروع در گفت و گویی تمدنها نسبت به همه‌ی ملل و جوامع نمی‌تواند یکسان باشد، و عوامل متعددی سبب تغییر در اولویت‌ها می‌گردد. از جمله‌ی شاخصه‌های کلیدی در تبادل

نظر و نقطه‌ی شروع در گفت و گوها این است که تمدن مورد نظر ما از چه طریقی و به واسطه‌ی کدام کشور مسلمان با اسلام آشنا شده است، زیرا پیش فرض و تصوراتی که غیرمسلمانان از تصویر زن مسلمان دارند، بیش از آنکه منطبق با تصویر زن در اسلام ناب محمدی صلوات الله علیه باشد، با تصویر زن در نزد جوامع مسلمانی که از طریق آن جوامع با اسلام آشنا شده‌اند انطباق دارد، مثلاً چه بسا فرانسوی‌ها، تصویری که از جایگاه زن در اسلام دارند به تصویر جایگاه زن عرب در کشورهای مستعمره‌ی خود مثل الجزایر و... نزدیک‌تر باشد، تا چهره‌ی حقیقی زن در اسلام به همین جهت باید به پیش‌فرض‌ها و برداشت‌های جوامع از تصویر زن و جایگاه وی در اسلام توجه نماییم، ولی در هر حال در گفت و گوی تمدنها، بایی که اول بار باید آن را گشود، باب گلستان عرفان و معنویت زن مسلمان و حقیقت انسانی و ارزشهای اخلاقی وی می‌باشد.

● تصویب اصل ۱۹ و ۲۰ و ۲۱ قانون اساسی و اعطاء حق رأی به زنان و مشارکت دادن آنها در همه‌ی صحنه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نمونه‌ی عملی احقاق و احیاء شخصیت زن در اسلام است.

□ «خانم آسیه آچو» خواهشمندیم، ضمن معرفی خودتان بفرمایید طی مطالعات و تحقیقاتی که درباره‌ی جایگاه زن در اسلام داشته با توجه به تجربیاتتان در ارائه تصویر زن مسلمان، برداشت و انتظار خود را از جمهوری اسلامی نسبت به ارائه نظرات اسلام درباره‌ی زن بفرمائید.

■ آسیه آچو هستم، اهل مکزیک، یکسال است که به ایران آمده‌ام. لیسانس خبرنگاری دارم، قبلاً مسیحی بودم، لکن به لطف خدا، به دین اسلام مشرف شده‌ام و از بیست سال قبل که شروع به تحقیق در دین اسلام نموده‌ام، موضوع زن برای من

که علی رغم اتهامات و تبلیغات سوء به طور کامل حقوق اسلامی را در رابطه با زنان رعایت می‌کند، جمهوری اسلامی است و ما را بر آن داشت تا فعالیت خود را در زمینه‌ی شناساندن نقش زن در جمهوری اسلامی ایران گسترش دهیم و به معرفی چهره‌هایی مثل زنان نماینده‌ی مجلس و زنان پزشک و زنان نویسنده و... بپردازیم. من ذکر یک نکته را لازم می‌دانم که بگویم اسلام در غرب، به دلایل متعددی غریب و مظلوم مانده است. دو دلیل عمده آن این است که اولاً: بسیاری از کشورها علی‌رغم نام اسلامی خود قوانین اسلامی را اجراء نمی‌کنند و گاهی در عمل، خلاف موازین دین رفتار می‌کنند و دیگر آن که تبلیغ کافی برای اسلام راستین از طرف کشورهای اسلامی صورت نمی‌گیرد و تبلیغ، بیشتر منحصر در چاپ قرآن‌های متعدد و ارسال آن به کشورهای دیگر است. لکن پس از انقلاب اسلامی، تبلیغ اسلام چهره‌ی دیگری به خود گرفت و اشتباه غرب در این بود که با این پدیده‌ی جدید، براساس شناختها و پیش داوری‌های غلط قبلی و بدون مطالعه‌ی عمیق با آن به مبارزه برخاست. اگرچه پس از انقلاب، توسط مسلمانهای ایرانی کتابهای زیادی به زبانهای خارجی ترجمه شد ولی کافی نبود، باید یک نهضت ترجمه‌ی قوی و یک محور تبلیغی بسیار نیرومند برای تبلیغ اسلام مهیا شود. من احساس می‌کنم که جمهوری اسلامی ایران یک وظیفه‌ی بزرگ و تعهد عظیم نسبت به افکار عمومی جهان دارد و نباید لحظه‌ای از تلاش در راستای تبلیغ دین مبین اسلام، از طریق ترجمه‌ی کتاب و ایجاد نمایشگاههای کتاب، تولید فیلم‌های مختلف و... بازایستد و نباید نقش مهم خود را در ارائه تصویر سالمی از زن در اسلام فراموش کند.

باید به این مسأله تأکید کنم که ما برای معرفی شخصیت زن در اسلام، باید با تفکرات غلط رایج به نام مذهب، در رابطه با زن در بعضی از کشورهای اسلامی مبارزه کنیم. تا این خرافات و عقاید ناروا زمینه‌ساز سوء برداشت و بدبینی نسبت به دین

- ما برای معرفی شخصیت زن در اسلام، باید با تفکرات غلط رایج به نام مذهب، در رابطه با زن در بعضی از کشورهای اسلامی مبارزه کنیم.
- پیروزی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان فاتح طرح صدور اسلام و انقلاب، پدیده‌ی عظیمی در جهان اسلام است که باید برای ارائه چهره‌ی زیبای زن در اسلام به سایر ملل و اقوام، پیشتاز و پیشرو گردد.

مرکزیت داشته و اساس مطالعات مرا تشکیل داده است. من و همسر، - آقای خولیان - که یک وکیل است، قبل از آمدن به ایران، از بنیان‌گذاران و مسؤولین مرکز فرهنگی اسلامی در «کلمبیا» بوده‌ایم و در طول این سالها، با انجام مطالعاتی در رابطه با زنان به این نتیجه رسیدیم که تنها کشوری

روز با مشکل ازدحام صدها نفر روبرو می‌شوند وقتی سوژه‌ای مثل «بتی محمودی» پیش می‌آید، بعضی از غرض ورزان آن را به صورت فیلم درآورده و بارها آن را پخش می‌کنند و به گونه‌ای نشان می‌دهند که گویا این مشکل فقط در رابطه با جوامع اسلامی وجود دارد. هنگامی که ما قصد گسترش نظرات اسلام به جهانیان را داریم نباید یک دفعه تمام افکار مردم غرب و سوء برداشت‌های آنان را فراموش کنیم. در غرب به ما به عنوان مسیحی تازه مسلمان شده در اعمال و رفتار ما دقت می‌نمایند و وقتی مشاهده می‌کنند که علی‌رغم گرایش به اسلام و توجه به خانواده تا چه میزان در کار اجتماعی موفق هستیم و وقتی توجه ما را علی‌رغم فعالیت اجتماعی به خانواده و تربیت فرزند مشاهده می‌کنند یک خوش‌بینی در زمینه گفت و گو با تمدن اسلامی در آنها ایجاد می‌شود. یکی از بیانات امام راحل در وصیت‌نامه‌ی الهی

نگردد. مثلاً در بعضی از افکار خرافی، چهره‌ی زن در اسلام چهره‌ی موجودی خانه نشین است که نباید در مسایل اجتماعی و سیاسی مداخله کند. ما باید درصدد محو این تصویر از اذهان عمومی (غرب) باشیم. ما در کنفرانسهای متعددی در غرب مطرح کردیم که زن مسلمان همزمان با این که خانواده برای او اهمیت خاصی دارد، از نقش اجتماعی خود نیز غافل نمانده است. گرچه وسایل ارتباط جمعی غربی در ارائه تصویر غلط از زن در اسلام مقصرند، ولی من به عنوان یک خبرنگار تشخیص داده‌ام که منافع اقتصادی و سیاسی در ارائه این تصویرهای اشتباه، نقش مؤثر دارند و اگر مشکلی در جوامع اسلامی وجود داشته باشد سیاست برخی از جوامع غربی به تبلیغ در مورد مشکلات جوامع اسلامی پرداخته و آن را بزرگ جلوه می‌دهند. مثلاً با وجودی که دادگاههای خانوادگی مربوط به حقوق کودکان در کلمبیا، هر

سیاسی ایشان برای ما به عنوان یک مسلمان برای تبلیغ اسلام بسیار کارساز و رهگشا بود. ایشان در بیانات خود فرموده بودند: در صدی از احکام اسلام مربوط به بعد عبادی و در صد عظیمی از احکام و قوانین اسلام مربوط به امور سیاسی و اقتصادی و غیره می‌باشد. ما این رهنمود را نقطه‌ی آغاز در گفت و گو قرار دادیم می‌دانستیم که فرهنگ غرب از عبادات فردی و عزلت و ... فرار می‌کند و حتی تبلیغات سوئی در این خصوص انجام می‌دهد تا بگوید اسلام دینی است که شبانه‌روز متدینین خود را به انجام اعمال فردی و نماز و روزه و ادا می‌کند و به مسایل اجتماعی و علمی و ارتباطات و ... توجهی ندارد. بدین جهت تصمیم گرفتیم اسلام واقعی را به نحو عملی به مردم نشان دهیم. بنابراین موضوع کنفرانس‌های خود را غالباً موضوعات اجتماعی و سیاسی و ... حتی نظرات اسلام درباره‌ی محیط زیست و اکولوژی قرار دادیم، این امر برای غریبها بسیار جذاب بود.

به طور کلی می‌توان گفت در قدم اول به جای بیان مسایل تبعیدی در اسلام به بیان مسایل مستدل با عقل و منطق درباره زنان پرداختیم.

□ خدیجه آوجی از مبلغین مسلمان کشور ترکیه:

با توجه به سوابق تبلیغی و مشاهدات عینی خود می‌توانم بگویم که ایران در ارائه الگوهای زن ایده‌آل به جوامع دیگر از جمله کشور ترکیه نقش مهمی را ایفا کند. زیرا در قلمرو جغرافیای، سیاسی و فرهنگی حاکم در ترکیه، حقوق زنان فقط در بعد فرهنگ غربی رعایت می‌شود و به حقوق اسلامی زنان بهایی نمی‌دهند. دو سال بعد از به رسمیت رسیدن رژیم لائیک، قانونی درباره پوشش زنان به تصویب رسید که بر مبنای آن زنها فقط می‌توانستند با آن لباس، در جامعه فعالیت داشته باشند و حجاب و چادر ممنوع بود. به طور جدی می‌توان گفت که در ترکیه با وجود فرهنگ حاکم فعلی، هیچ پایگاهی برای ارائه اسلام به سایر

کشورها وجود ندارد و سالهاست ترکیه در زیر سلطه‌ی لائیک قرار گرفته و زنان در این کشور مظلوم واقع شده‌اند. بنابراین چون اسلام در آن جا غریب مانده است باید گفت که «زن ترکی» به شناخت الگو نیاز دارد، که جمهوری اسلامی به عنوان مدعی صدور انقلاب باید این الگوها را به ترکیه معرفی نماید. البته بعد از انقلاب اسلامی ایران در ترکیه حرکتی به وجود آمد ولی آن حرکت بسیار ضعیف و مقدماتی بود و در هر حال امیدواریم که فعالیتهای جمهوری اسلامی بتواند نقش کارسازی را در ارائه تصویر اسلام به همه‌ی جهان و از جمله به کشور ما ایفا نماید. ولی متأسفانه در کشور ما ترکیه، با مدرسه رفتن زنها مخالفت می‌کنند. البته قشری هم وجود دارند که مسلمان حقیقی‌اند و فعالیتهای اسلامی دارند.

به طور کلی می‌توان گفت که در ترکیه سه قشر وجود دارند: ۱- قشری معتقد به فرهنگ غرب ۲- مسلمانان مرتجع که از حقیقت اسلام طرفی نبسته‌اند ۳- مسلمانان حقیقی

لیلی ربیعی فر، از کشور بحرین:

■ برای ارائه تصویر چهره‌ی خوب و مطابق واقعی از زن مسلمان باید از همه‌ی راهکارها و ابزارهای تبلیغی بهره جست مثلاً ترجمه‌ی کتب اسلامی درباره‌ی جایگاه زن، یک مسأله بسیار اساسی است که باید مورد توجه قرار گیرد. انتشار ترجمه‌ی مقالات و مجلات و ... استفاده از وسایل ارتباط جمعی و دیسکهای کامپیوتری و تهیه فیلم‌هایی که در آن تصویر زن در اسلام ترسیم شده باشد نیز می‌تواند در این بین کارساز باشد.

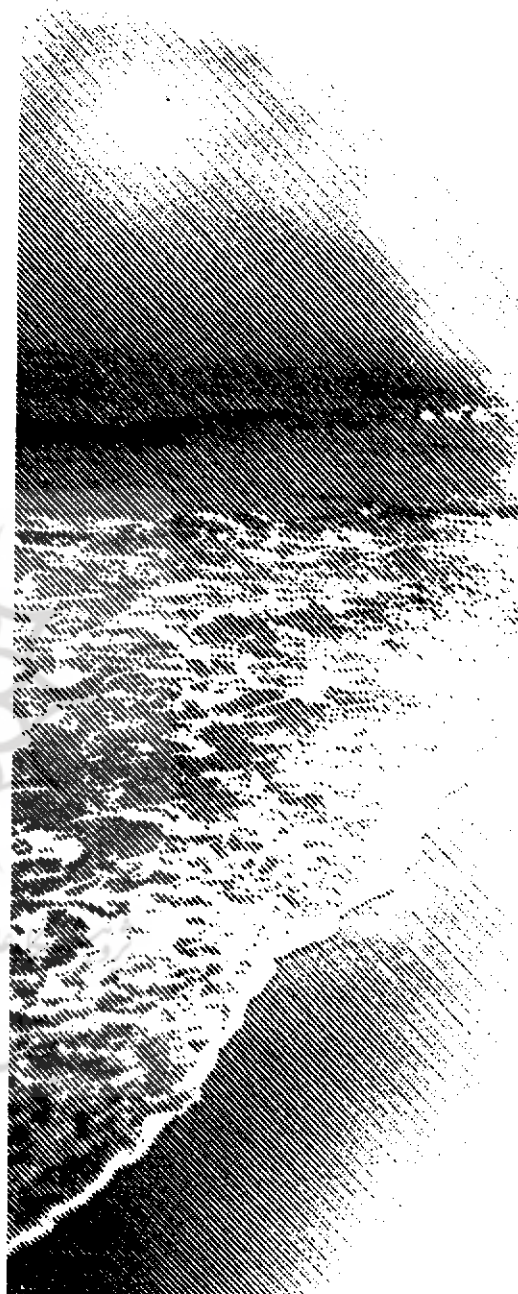
اتصال به شبکه «اینترنت» نیز به عنوان شبکه اطلاع‌رسانی جهانی نیز از اهمیت فوق‌العاده‌ی برخوردار است. از طریق ورود به این شبکه می‌توان به آسان‌ترین شیوه، نظرات اسلام درباره‌ی زن را به اقصی نقاط عالم، ابلاغ نمود.

وظیفه‌ی مدیران جمهوری اسلامی در این راستا بسیار کارساز بوده و مدیران جمهوری اسلامی با توجه به حوزه‌ی مدیریتی خود، نقش بسزایی را در

سخت مرد را انجام می‌دهد و هر روز از خانواده دور می‌شود و اگر دیروز به چشم متاعی برای لذت بردن به آن نگریسته می‌شد، هم اکنون او را یک ابزار صنعتی و یک ابزار کار می‌پندارند و زن را از عواطفی که خدا در نهاد او قرار داده، دور می‌کنند و او را به زندگی خشک و بی‌رحمانه صنعت و کار می‌کشند چه بسا به اسم آزادی زن به وی بیشتر ظلم روا می‌دارند.

□ فاطمه صفری اهل کشمیر، از مبلغین مرکز تخصصی کاربردی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی.

■ اگر پایگاه عظیم علم در اسلام برای جهان امروز که به علم بهای زیادی می‌دهد روشن بود، سبب علاقه‌مندی و تجاذب افراد به اسلام می‌گردد. از این جهت در گفت و گوی تمدنها حتی درباره‌ی مسایل زنان توجه به جنبه علم دوستی اسلام بسیار مؤثر خواهد بود. با تکیه بر این نکته که اهمیت علم آموزی در اسلام تا آن جاست که آن را هم برای مرد و هم برای زن، به عنوان یک وظیفه و تکلیف محسوب کرده است. وقتی حتی در تربیت کودکان به شیوه‌های علمی آن اهمیت داده است. در اسلام حتی علم آموزی به زنان می‌تواند به عنوان «مهریه» یعنی نشانه‌ی محبت مرد به زن قرار گیرد و کارکردن در خانه برای او به عنوان یک تکلیف واجب نیست. و اشتغال او در خارج از خانه برای تأمین معاش خانواده و اقتصاد خانواده نیز وجوب و ضرورتی ندارد بنابراین این امتیازی است که زن به راحتی وقت کافی برای علم آموزی دارد در حالی که در غرب فقط در مورد آن شعار داده می‌شود. و همچنین در مورد حجاب نیز می‌توانیم بگوییم که حفظ حجاب می‌تواند مسأله‌ی مهمی برای حفاظت روح و سلامت ذهن در کسب معرفت و دانش باشد. در حالی که اختلاط جنسی و نبودن حریم بین زن و مرد گاهی مشکلاتی ذهنی و فکری ایجاد می‌کند که مانع موفقیت‌های تحصیلی است.

این رابطه ایفا می‌نمایند.

البته در کشور ما هم ظاهراً ادعا این است که زنان به حقوق خود رسیده‌اند ولی عملاً هنوز به زنان ظلم می‌شود و این ظلم از طریق برابری بین زنان و مردان است، زیرا زن با وجود برخوردار بودن از برخی خصوصیات فطری، طوری ساخته شده است که سکون و آرامش را بیشتر دوست دارد ولی هم اکنون در جهان به اسم آزادی، زن همان کارهای